

2016

Göteborg 2016-06-28

**Vägning för politiskt
intresse med hänsyn taget
till svarsbortfallet i
Valundersökningarna**

Per Hedberg och Sören Holmberg

Rapport 2016:03
Valforskningsprogrammet
Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet

Vägning för politiskt intresse med hänsyn taget till svarsbortfallet i Valundersökningarna

Per Hedberg och Sören Holmberg

Andelen svarande i Valundersökningen som uppger ett mycket eller ganska stort intresse för politik ökar från 44 procent i valet 1960 till 63 procent år 2014. Samtidigt ökar andelen svarsbortfall i Valundersökningen från låga 8 procent 1960 till mycket höga 44 procent 2014. På mycket goda grunder kan ett samband misstänkas. Det är inte politiskt intresserade personer som i störst utsträckning och i ökande grad avstår från att delta i Valundersökningarna. Det är tvärtom personer med ett lågt intresse för politik – som uppger att de inte är särskilt eller inte alls intresserade av politik – som har störst tendens att bli svarsbortfall. Det innebär att andelen kvarvarande svarande kommer att uppvisa en allt högre grad av politiskt intresse. Det därför att andelen personer med ett lågt intresse som ställer upp i Valundersökningarna minskar över tid. Och minskar mer över tid än andelen svarspersoner med ett högt politiskt intresse. Det ökade bortfallet gör att sammansättningen på de svarande i Valundersökningarna blir allt mer intressemässigt exklusivt. Andelen engagerade och politiskt intresserade väljare ökar bland de svarande.

Hur stora effekterna av bortfallstillväxten är kan diskuteras. Ser vi på resultaten från Valundersökningarnas panelstudier mellan två på varandra följande val visar det sig att personer som ställer upp i en undersökning, men *inte* i steg två har en cirka 15-25 procentenheters lägre grad av politiskt intresse än urvalet i sin helhet vid första mättillfället. Graden av politiskt intresse bland personer som inte alls ställer upp när de blir tillfrågade i en Valundersökning - alltså inte ens i steg ett – vet vi inte hur låg den är. Men vi kan misstänka att den är lägre än bland personer som åtminstone ställer upp för en intervju, det vill säga i steg ett. Vid ett tidigare tillfälle uppskattade vi på dessa grunder att det politiska intresset bland icke-intervjuade personer är 35 procentenheter lägre än bland intervjuade (Holmberg och Gilljam 1987). *Väljare och val i Sverige* sid 53). Nu talar vi om personer som inte ställer upp alls, som blir ett fullständigt bortfall med statistik jargon.

Med tanke på att bortfallet ökat högst betydligt i senare Valundersökningar, speciellt år 2014, är det helt centralt att ta hänsyn därtill och väga ned graden av politiskt intresse i Valundersökningen. En ökning av det politiska intresset från 44 till 63 procent under de senaste femtiofem åren är inte trovärdigt om resultatet grundar sig på en undersökning där svarsbortfallet samtidigt ökar från 8 till 44 procent. Den vägning vi valt bygger på att bortfallet proportionellt sett rymmer högre andelar personer med ett lågt politiskt intresse än med ett högt politiskt intresse.

Den detaljerade redogörelsen i tabell 1 visar hur vi gått tillväga. Eftersom det inte enbart är politiskt ointresserade personer som blir bortfall utan även vissa intresserade har vi valt att inte fullt ut väga in hela bortfallsökningen i vår viktning. Beräkningsmässigt har vi något schablonartat vägt in halva bortfallet i viktningen. Utfallet av den metoden blir av ungefär samma storleksordning som den vi fick med den tidigare vägmetoden baserad på

antagandet om en 35 procentenheters lägre grad av politiskt intresse bland icke-intervjuade personer.

Resultaten i figur 1 demonstrerar utfallet av vår nya viktning. De båda kurvorna visar andelen svarande med ett mycket eller ganska stort politiskt intresse i ovägd rådataform (blå kurva) respektive i vägd form (röd kurva). Andelen politiskt intresserade i vägd form minskar med några få procentenheter i början av mätserien under 1960-talet (när bortfallet är begränsat) för att minska mer påtagligt under senare år (när bortfallet är mycket större). Svenska väljares grad av politiskt intresse ökar i vägd form från 42 procent 1960 till 49 procent 2014, en ökning med 7 procentenheter. Ett klart mer trovärdigt resultat än den ovägda ökningen från 44 till 63 procent, en uppgång med helt osannolika 19 procentenheter.

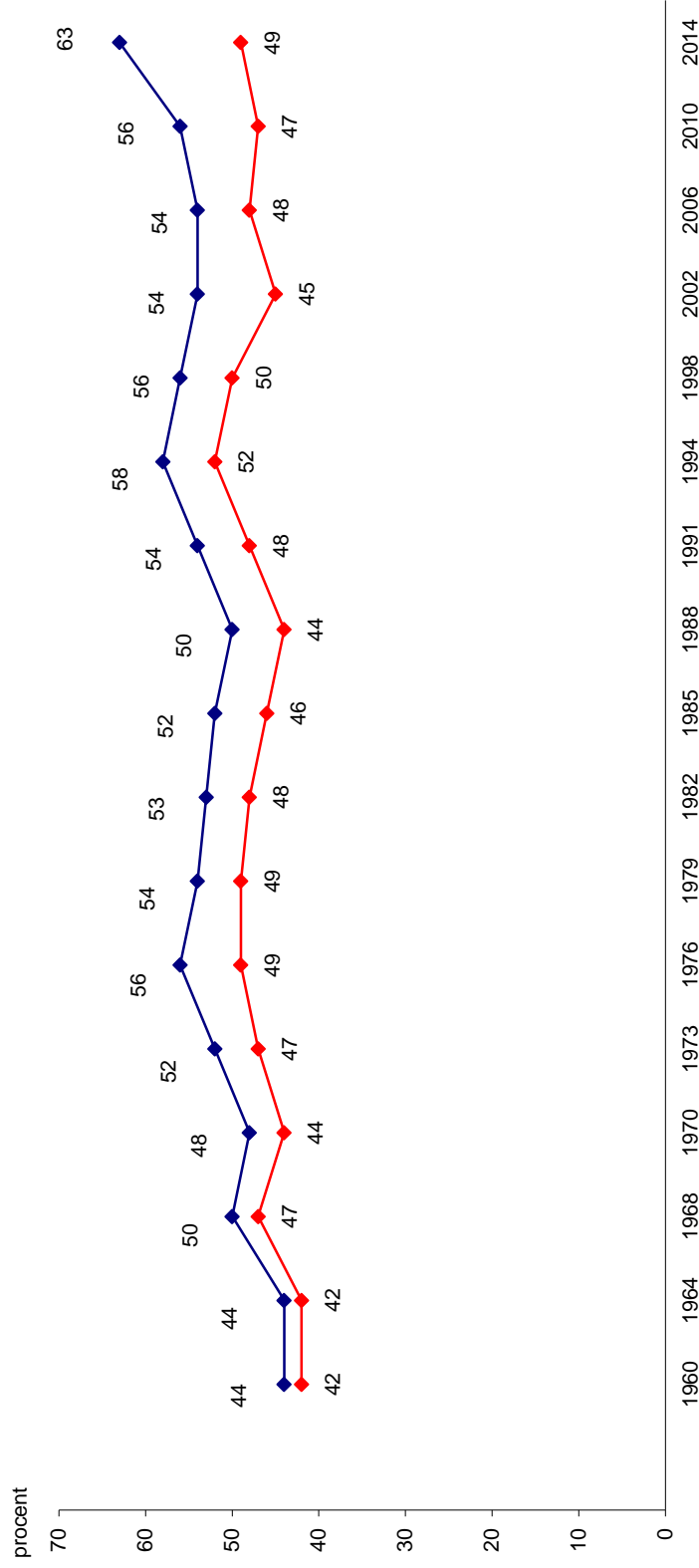
En trubbig men dock indikator på att en 19 procentenheters uppgång i det politiska intresset är mycket osannolik är att valdeltagandet i riksdagsvalen 1960 och 2014 var nästan exakt lika högt, 85,9 respektive 85,8 procent. Korrelationen mellan valdeltagande och politiskt intresse är långt ifrån hundra procentig men klart på den positiva sida, +.11 i Valundersökningen 1960 och +.15 2014. Det betyder att det är föga troligt att det politiska intresset ökat med hela 19 procentenheter samtidigt som valdeltagandet förblir på samma nivå som tidigare. En ökning på mer måttliga 7 procentenheter – som i vår vägda mätning – är klart mer trovärdig.

Vikter för politiskt intresse 1960-2014 (dikotomiserad intresserad/ointresserad)

Valår	Procent bortfall	Procent bortfall halverat	A Vikt för att väga ned andel politiskt intresserade. 100 minus halverat bortfall uttryckt på en skala från 0 till 1	B Andel politiskt intresserade i Valundersökningen (rådata)	A*B Andel politiskt intresserade i Valundersökningen nedviktade	C Andel politiskt ointresserade i Valundersökningen (rådata)	100-A*B Andel politiskt ointresserade efter nedviktning av intresserade	100-A*B/C Vikt för att väga upp andel politiskt ointresserade
1960	8	4	0,96	44	42	56	58	1,04
1964	8	4	0,96	44	42	56	58	1,04
1968	12	6	0,94	50	47	50	53	1,06
1970	15	8	0,92	48	44	52	56	1,08
1973	18	9	0,91	52	47	48	53	1,10
1976	26	13	0,87	56	49	44	51	1,16
1979	19	10	0,90	54	49	46	51	1,10
1982	18	9	0,91	53	48	47	52	1,11
1985	22	11	0,89	52	46	48	54	1,13
1988	25	13	0,87	50	44	50	56	1,12
1991	24	12	0,88	54	48	46	52	1,13
1994	20	10	0,90	58	52	42	48	1,14
1998	19	10	0,90	56	50	44	50	1,14
2002	31	16	0,84	54	45	46	55	1,20
2006	22	11	0,89	54	48	46	52	1,13
2010	31	16	0,84	56	47	44	53	1,20
2014	44	22	0,78	63	49	37	51	1,38

Kommentar: Intervjufrågan lyder: "Hur intresserad är du i allmänhet av politik? Vilket av svaren på det här kortet stämmer bäst in på dig själv?" Svartalternativen är fyra: "mycket intresserad", "ganska intresserad", "inte särskilt intresserad", "inte alls intresserad". I vägningen har vi slagit samman mycket/ganska intresserad (=intresserad) och inte särskilt/inte alls intresserad (=ointresserad).

Andel politiskt intresserade 1960-2014. Rådata och viktat efter bortfall. Resultat från de svenska Valundersökningarna.

Kommentar: Den övre blåfärgade kurvan visar resultatet andel politiskt intresserade i rådata form. Den undre röda kurvan visar andel politiskt intresserade efter nedvågning med hänsyn tagit till det ökande bortfallet.

